

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

U.Ü.E.F. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2001-2002 Öğretim Yılı Giriş Yetenek Sınavında Uygulanan Müziksel İşitme Test Sınavının Değerlendirilmesi

R. Erol Demirbatır

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Özet. Bu çalışmada, U.Ü.E.F. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2001-2002 öğretim yılı giriş yetenek sınavında uygulanan müziksel işitme test sınavının değerlendirilmesi amacıyla, başvuran aday öğrencilerin I. Aşama sınavında aldıkları başarı puanlarının istatistiksel çözümlenmesi yapılmış, bunun yanı sıra II. Aşama müziksel işitme mülakat sınavıyla karşılaştırılarak sınavın geçerlik ve güvenilirliği saptanmaya çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda I. Aşama müziksel işitme test sınavının uygulanan aday öğrenci grubu için büyük ölçüde geçerli ve güvenilir ölçümler elde ettiği, ayrıca II. Aşama müziksel işitme mülakat sınavı ile arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müziksel işitme test sınavı, müziksel işitme yeteneği.

**The Placement Exam was Operated U.Ü. Faculty of Education
Department of Fine**

Abstract. Arts Discipline of Music in 2001-2002 educational year. This particular exam has two steps: The first step is to test participants' hearing

ability. The second step is to assess vocal and instrumental performance and on aural perception. In this study, firstly scores on hearing ability were statistically categorized. Secondly categorized results were compared to the results of aural perception which is the second step of the exam. By following these steps of the exam it is aimed to be valid and reliable.

The findings prove that the first step exam on hearing ability is highly valid and reliable. Such a result concludes that there is a meaningful relation between both hearing ability exam and aural perception exam.

Keywords: Musical audition test exam, ability of musical audition.

Giriş

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Ülkemizin müzik eğitimcisi yetiştiren öncü kurumlarından biridir. Atatürkçü düşünceye içtenlikle bağlı, ulusal ve evrensel müzik kültürünün gelişmesine katkıda bulunabilecek, analitik ve eleştirel düşünebilen, iletişim becerileri gelişmiş, yapıcı, yaratıcı, seçkin müzik öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan müzik eğitimi anabilim dalı, gelişmeye açık çizgisini gelecekte de sürdürme kararlılığındadır. Bu konuda üniversite yönetiminin de büyük desteğini almaktadır.

Lisans ve yüksek lisans programlarında 300'e yakın sayıda öğrencisi, kadro lu ve ücretli 40'a yakın sayıda öğretim elemanı ile, bilimsel-kültürel etkinlikleriyle, Ulusal müzik eğitimimize katkı sağlamayı sürdürmektedir.

Müzik eğitimi anabilim dalına öğrenci seçimi giriş yetenek sınavlarıyla yapılmakta, geleceğin müzik eğitimcileri olarak yetişecek adayların seçimi büyük önem taşımaktadır. Giriş yetenek sınavlarında daha geçerli ve güvenilir ölçümler elde edilmesi amacıyla uzun yıllardır çok çeşitli yöntemler denenmiş, bu birikimle sınavın asıl ağırlıklı kısmını oluşturan müziksel işitme yeteneği boyutunda I. Aşamada kullanılmak üzere test sınavı geliştirilmiştir.

Bu çalışmada, U.Ü.E.F. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2001-2002 öğretim yılı giriş yetenek sınavında uygulanan müziksel işitme test sınavının istatistiksel çözümlenmesiyle elde edilecek bulgularla test sınavının geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi; ayrıca I. ve II. Aşama müziksel işitme yetenek sınavları arasında yordama geçerliliğinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Müzik eğitimi anabilim dalı giriş yetenek sınavı iki aşamalı olup, I. Aşama "ön eleme", II. Aşama ise "seçme" niteliği taşımaktadır.

I. Aşama Ön Eleme Sınavı;

Bu sınavda çoktan seçmeli müziksel işitme testi uygulanmaktadır. Test sınavında adayların işitme yeteneği ve müzik teorisi bilgilerine ilişkin hazır bulunuşluk düzeylerinin ölçülmesi amaçlanır. 2001-2002 Öğretim Yılı Giriş Yetenek Sınavında uygulanan müziksel işitme test sınavı 32 sorudan oluşturulmuştur. Bu test “tek ses işitme”, “çok ses işitme”, “ezgi ve ritim işitme” bölümlerini içermektedir. Sorular müziksel işitme yeteneği ve temel teorik bilgiler açısından öğrenci becerisini ölçmek üzere düzenlenmiştir. Test dijital ortamda bilgisayar destekli olarak hazırlanmış, özel bir ses düzeniyle uygulanmıştır.

Uygulanan test aynı gün değerlendirilerek I. Aşama Ön Eleme Sınav sonucu olarak adaylara duyurulmuştur. I. Aşama sonunda kontenjanın üç katı sayıda aday (120 aday) başarı puanlarına göre sıralanarak II. Aşama seçme sınavına çağırılmıştır.

II. Aşama Seçme Sınavı;

Bu sınav üç boyutu içermekte ve uygulamalı olarak yapılmaktadır. Sınavda adaylar müziksel işitme, ses ve çalgı alanlarında, bu alanların öğretim elemanlarından oluşturulmuş komisyonlar önünde sınava alınmışlardır. II. Aşamada müziksel işitme yeteneği başarı puanı % 40, ses yeteneği başarı puanı % 30 ve çalgı yeteneği başarı puanı % 30 ağırlıkla değerlendirilmiştir.

Müziksel işitme yeteneği mülakat sınavı sözlü ve uygulamalı olarak yapılmıştır. Sınavda kapsanan boyutlar, özellikler ve bunların alan içindeki ağırlıkları aşağıdaki gibidir :

Çok Ses İşitme (ağırlığı % 50): “İki ses işitme”, “üç ses işitme” ve “dört ses işitme” olarak sınanmıştır. Çok ses işitmede adaylardan, aynı anda verilen birden çok sesi kendi sesiyle kalından inceye doğru sıralayarak vermesi istenmiştir. Ayrıca adayın piyanoda çalınan her hangi bir ses üzerine aralıklar, majör ve minör akor ve çevrimleri ile dört sesli akorları tekrar etmesi, tanıması ve adlandırması, kurması ve nota isimleri ile söylemesi istenmiştir.

Ezgi ve Ritim İşitme (ağırlığı % 50): Adaylardan, nota değerlerinin değişik yapılanmalarından oluşan; “küçük oktav la”, “ikinci oktav re” sesleri arasındaki, onbirli aralık genişliğindeki seslerin kullanımıyla hazırlanmış tonal ya da modal ezgileri doğru olarak sesleriyle tekrar etmeleri beklenir. Ayrıca adaylar komisyon tarafından önceden hazırlanmış küçük ezgilerin deşifresini yaparlar ve önceden hazırlanmış ritim kümelerini deşifre ederek ritmini vururlar.

Çalgı Yeteneği Sınavı (ağırlığı % 30): Adaylar hazırladıkları parçaları komisyon önünde çalgılarıyla seslendirirler. Çalgının özelliğine ilişkin teknik becerilerin gösterilmesi istenir. Bu amaçla adaylardan en az iki parça (eser ve etüt) seslendirmeleri beklenmektedir. Değerlendirmede çalgıyı tekniğine uygun kullanma, çalınan parçanın düzeyi, doğruluğu ve müzikal niteliklerinin yanı sıra, deşifre becerisi göz önüne alınır.

Ses Yeteneği Sınavı (ağırlığı % 30): Adaylar, önceden hazırladıkları en az iki parçayı seslendirirler. Değerlendirmede, Ses sağlığı, gürlüğü, genişliği, sesin gelişmeye açıklığı, doğru ve temiz söyleme, yorumlama becerileri dikkate alınmaktadır.

Giriş yetenek sınavı başarı ham puanlarının işlenmesinde YÖK tarafından belirlenen formülle hesaplamalar yapılır. Ham puanlarla birlikte ÖSS ve Ortaöğretim başarı puanları da değerlendirmeye katılır. Veriler bilgisayarda işlenerek en yüksek puandan itibaren asil ve yedek liste oluşturulmuştur.

Yöntem

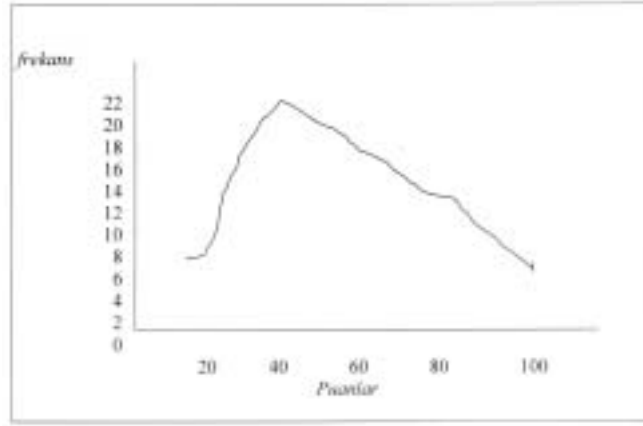
Araştırmada elde edilen verilerin işlenmesinde istatistik yöntemler kullanılmış, test puanlarının analizinde ranj, frekans poligonu, standart sapma, aritmetik ortalama-ortanca ilişkisi ortaya konulmuştur. Bununla birlikte test soruları üzerinde madde analizi yapılarak madde ayırt etme indeksi, madde güçlük derecesi ve test bölümlerinin güçlük dereceleri belirlenmiştir.

İkinci aşamada müziksel işitme yeteneği test sınavıyla, müziksel işitme mülakat sınavı başarı puanları karşılaştırılarak, korelasyon tekniğiyle değişkenler arasındaki ilişki ve yordama düzeyi saptanmıştır.

Bulgular ve Yorum

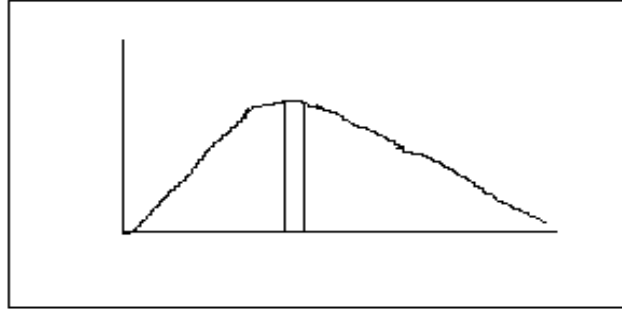
1. Test Puanlarının Analizi

Birinci aşama müziksel işitme yetenek testi uygulanan adayların almış oldukları puanlar (08) ile (100) puan arasında dağılım göstermekte, bu dağılımda dizi genişliği (R) 92 olarak bulunmaktadır. Bilindiği gibi bir testin ayırt ediciliği ve güvenilirliği birbiriyle doğrudan ilgilidir. Testin bu iki özelliği de alınan puanların dağılımına bağlıdır. Bu testte alınan puanların dağılımındaki görünüm, testin güvenilirlik ve ayırt ediciliğinin yüksek olabileceği yönündedir.

Grafik 1. Puanların dağılım poligonu

Müziksel işitme yetenek testi puanlarının standart sapması (S) 19.56'dır. Bir testten elde edilen puanların standart sapması büyüdükçe o testin güvenilirliği artar¹. Nitekim standart sapma değerinin ~20 olması, test güvenilirliğinin düşük olmadığı yönünde yorumlanabilir. Dağılımın standart sapması ile dizi genişliği birlikte de düşünülebilir. Dizi genişliğinin (R) standart sapmaya (S) oranının 4-6 arasında bir değer olması istenir². Uygulanan bu test için oran (R/S) 4,7 bulunmuştur. Bu oranın test değerlendirmesinde istenilen sınırlar içinde bulunduğu görülmektedir.

Ortn χ
(59) (61.05)

Grafik 2. Test puanlarının dağılımındaki ortalama-ortanca ilişki

¹ Halil Tekin, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Altıncı Baskı, Yargı Yayınları, Ankara, 1991.

² Aynı, s. 238.

Bir dağılımın ortalamasını bulmada, ortancası ve standart sapmasını kullanan formülle, o dağılımın çarpıklığı hakkında bilgi edinilebilir. Bu çarpıklık ölçüsünden de testin kolaylık ve ya güçlüğüne ilişkin yorum yapılabilir. Müziksel işitme yetenek testi puanlarının dağılımının çarpıklığı [$3(\text{ortalama-ortanca}/S)$] = [$3(61,05-59/19,56)$] = 0,31 olarak bulunmuştur. Bu değer pozitif olması testin kolay olmadığını, ancak küçük bir değer olması itibarıyla da güçlük düzeyinin yüksek olmadığını göstermektedir.

Bir testin güçlük derecesi, o testin kullanılış amacına bağlıdır. Çok sayıda aday içinden, belli sayıda olanını seçmek için kullanılan seçme testlerinde istenilen güçlük, duruma göre değişmektedir. Örneğin, 100 kişiden 10 unu seçmek için kullanılacak bir testin ortalama güçlüğü (P) 0,10 olmalıdır³. Bu bakımdan farklı başarı düzeylerini saptamak amacıyla yapılan bir başarı testinin ortalama güçlüğü (P) 0,50 olması istenirken, yetiştirmeye yönelik bir testin ortalama güçlüğü daha yüksek olması gerekir. Amaç, çok sayıda aday arasından belli sayıda olanını seçmekse, güçlük, seçilecek aday sayısına uygun olmalıdır⁴.

Bu doğrultuda giriş yetenek sınavı 1. aşamasında uygulanan testin amacı 200 civarında adaydan 150 sini seçmek olduğuna göre (toplam kontenjanın 3 misli), testin ortalama güçlük düzeyi (P) 0,75 civarında olmalıdır. Uygulanan testin ortalama güçlük derecesi (P) 0,61 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değer, testin gerekenden biraz daha zor olduğunu göstermektedir.

Bir testi kullanılış amacına daha uygun yapma girişiminde yararlı olacak güvenilir bilgiler elde etmek için bütün maddelerin tek tek gözden geçirilmesi gerekir. Testteki her bir maddenin yeterlik yönünden analiz edilmesi, bütün olarak test puanlarının incelenmesinden daha önemlidir⁵.

Uygulanan testte yer alan her maddeye verilen cevapların incelenmesi amacıyla, sınava katılan adayların başarı sıralamasına göre % 25 üst ve % 25 alt gruptan olmak üzere % 50'sinin cevap kağıtları maddelere göre analiz edilmiş ve aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

³ Aynı, s. 240.

⁴ Göğüş, "U.Ü. Eğitim Fakültesi 1994-1995 Öğretim Yılı Müzik Eğitimi Bölümüne Giriş Yetenek Sınavında Uygulanan Test Üzerine Bir İnceleme", Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: X, Sayı: 1, Bursa, 1995. s. 46.

⁵ Tekin, s. 242.

Tablo 1. Müziksel İşitme Yetenek Testine Ait Madde Analizi

Testin Bölümleri	Madde Sayısı	Üst Grupta Doğru Cevap Verenler		Alt Grupta Doğru Cevap Verenler		Maddenin Ayırt Etme İndeksi (D)	Maddenin Güçlük Derecesi (P)	Test Bölümlerinin Güçlük Derecesi
		f %	f %	f %	f %			
I.Bölüm Tek Ses İşitme	1	48	96	14	28	0,68	0,62	0,62
	2	46	92	26	52	0,40	0,72	
	3	44	88	13	26	0,62	0,57	
	4	27	54	6	12	0,42	0,33	
	5	43	86	9	18	0,68	0,52	
	6	49	98	31	62	0,36	0,80	
	7	49	98	30	60	0,38	0,79	
II.Bölüm Ritim Ve Ezgi İşitme	1	44	88	23	46	0,42	0,67	0,72
	2	47	94	24	48	0,46	0,71	
	3	48	96	32	64	0,32	0,80	
	4	49	98	36	72	0,26	0,85	
	5	43	86	21	42	0,44	0,64	
	6	46	92	16	32	0,60	0,62	
	7	49	98	28	56	0,42	0,77	
III.Bölüm Çok Ses İşitme	1	48	96	18	36	0,60	0,66	0,56
	2	46	92	6	12	0,80	0,52	
	3	46	92	20	40	0,52	0,66	
	4	46	92	9	18	0,74	0,55	
	5	48	96	28	56	0,40	0,76	
	6	39	78	12	24	0,54	0,51	
	7	35	70	16	32	0,38	0,51	
	8	48	96	32	64	0,32	0,80	
	9	19	38	14	28	0,10	0,33	
	10	36	72	8	16	0,56	0,44	
	11	42	84	9	18	0,66	0,51	

Tablo 1’de adaylara uygulanan müziksel işitme yetenek testinde yer alan 25 maddeye, üst ve alt gruptaki adayların cevap verme yüzdeleri ve maddelerin güçlük dereceleri görülmektedir. Aynı tabloda maddelerin ayırt etme indeksiyle birlikte, testin ana başlıklarla ayrılmış üç bölümüne ait ortalama güçlük dereceleri de verilmektedir.

Bir test maddesinin güçlüğü (P), testin uygulandığı grupta o mad-deye doğru cevap verenlerin yüzdesiyle belirlenmektedir. Testte yer alan maddelerde üst ve alt grup arasındaki fark ne kadar büyükse, o maddenin ayırt etme gücü de o kadar fazladır. Bir maddenin güçlük derecesi indeksi (P), (0) ile (+1) arasında değişmektedir. Üst ve alt gruplarda kimsenin doğru yanıtlayamadığı bir maddenin güçlük derecesi (0), herkesin doğru yanıtlandığı bir maddenin güçlük derecesi (+1) dir⁶.

Tablo 1’de çok ses işitmeye yönelik III. Bölümün, adaylar tarafından diğer bölümlere göre daha güç bulunduğu; Ritim ve Ezgi İşitmeyle ilgili II. Bölümün ise, diğer bölümlere göre daha kolay bulunduğu görülmektedir.

Test sorularına üst ve alt grupta doğru cevap veren adaylar arasındaki oran farkı ne kadar büyükse, doğal olarak o maddenin ayırt etme gücü de daha yüksek bulunmaktadır. Testte elde edilen en düşük ayırt etme indeksleri II. Bölümdeki Ritim ve Ezgi İşitme maddelerinde görülmektedir. I.Bölümdeki 6. ve 7., II. Bölümdeki 3. ve 4., III. Bölümdeki 9. sorunun bu durumuyla kullanılmaması gerektiği görülmektedir.

2. Birinci Aşama Müziksel İşitme Test Sınavı ile İkinci Aşama Müziksel İşitme Mülakat Sınavının Karşılaştırılması

1. Aşamada başarılı bulunan ve 2. aşamaya çağırılan adayların müziksel işitme puanları karşılaştırılarak, benzer özellikleri ölçen bu iki sınavın birbirini yordama derecesi araştırılmıştır. 1.Aşama sınavına katılan adayların 150’si (Toplam kontenjanın 3 katı), 2.Aşama sınavına çağırılmışlardır. Bu adayların test sınavı başarı puanları “43.50” ile “100” puan arasında dağılım göstermektedir. 2. Aşama müziksel işitme yetenek sınavında adayların almış oldukları başarı puanları ise, “01” ile “85” arasında dağılım göstermiştir.

Müziksel işitme yeteneğini ölçmeye yönelik her iki sınav da aynı ya da benzer özellikleri ölçmekle birlikte, uygulamada biçim ve düzey bakımından büyük farklılıklar göstermektedir. Aday, test sınavında işitsel algılarını hazır seçenekler üzerinde belirlemekte, oysa mülakat sınavında komisyon önünde sesini kullanarak ifade etmektedir. Bu durumda heyecan faktörünün etkisi de önemli kayıplara yol açabilmektedir.

Müziksel işitme test ve mülakat sınavı başarı puanları arasında ilişki katsayısının her iki sınavın birbirini yordama derecesini belirleme amacıyla korelasyon katsayısı hesaplanmış; bu işlem sonucunda $r= 0.68$ bulunmuştur.

⁶ Aynı, s. 244.

Pozitif yönlü ve anlamlı bulunan bu ilişkinin sınavın başarısı konusunda önemli bir fikir verdiği söylenebilir.

Sonuç

U.Ü. Eğitim Fakültesi GSE Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2001-2002 Öğretim Yılı Giriş Yetenek Sınavı I. Aşamasında adaylara toplam 25 soruluk Müziksel İşitme Test sınavı uygulanmıştır. Bu sınavın geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi ve II. Aşama müziksel işitme mülakat sınavıyla birbirini yordama düzeylerinin ortaya konulması amacıyla veriler üzerinde istatistiksel çözümleme yoluna gidilmiştir.

Elde edilen bulgular doğrultusunda I. Aşama müziksel işitme test sınavının uygulanan aday öğrenci grubu için büyük ölçüde geçerli ve güvenilir ölçümler elde ettiği, ayrıca II. Aşama müziksel işitme mülakat sınavı ile arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ($r=0.68$) ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Uygulanan müziksel işitme testinin, mülakat sınavıyla birlikte kullanılmasının birbirini tamamlayıcı etki yarattığı, bu nedenle yapılan uygulamanın olumlu olduğu düşünülmektedir. Ancak madde analizleriyle elde edilen bulgulara göre müziksel işitme yeteneğinin ölçülmesinde testin tek başına yeterli olamayacağı ve bazı yönleriyle tekrar incelenerek geliştirilmesinin de yerinde olacağı sonucuna varılmıştır.

Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler oluşturulmuştur:

Testin güçlük derecesi mevcut aday sayısına göre uygun görülmeyle birlikte, daha çok aday başvurması durumunda aynı derecede seçici olmayacak ve ayırt etme yüzdesi düşecektir. Buna göre soru sayısının çoğaltılması, böylece oluşabilecek şans hatalarının azaltılarak testin güvenilirliğinin artırılması gerekli görülmektedir.

Yapılan madde analizleriyle özellikle “ritim ve ezgi işitme” bölümündeki soruların ayırt etme derecelerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sorular yeniden ele alınarak düzenlenmelidir.

Testin geçerlik ve güvenilirliğinin artırılması amacıyla yeni soru tipleri geliştirilmelidir.

Test bu haliyle müziksel işitme yeteneğinin ölçümünde tek başına yeterli görülmemektedir. Bu bakımdan mülakat sınavı da sürdürülmeli ve kendi içinde değerlendirilmelidir.

Giriş yetenek sınavlarının geliştirilmesi ve her yıl yeniden değerlendirilmesi süreci devam etmelidir.

Kaynaklar

- ARICI, Hüsnü. “İstatistik Yöntemler ve Uygulama”, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1972.
- DEMİRBATIR, Erol. “U.Ü.E.F. Müzik Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Girişteki Müziksel Başarılarıyla Birinci Yıl Sonundaki Müziksel Başarılarının Karşılaştırılarak İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994.
- GÖĞÜŞ, Gülay. “U.Ü. Eğitim Fakültesi 1994-1995 Öğretim Yılı Müzik Eğitimi Bölümüne Giriş Yetenek Sınavında Uygulanan Test Üzerine Bir İnceleme”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: X, Sayı: 1, Bursa, 1995.
- KAPTAN, Saim. “Bilimsel Araştırma Teknikleri ve İstatistik Yöntemler”, 4. Baskı, Bilim Yayınları, Ankara.
- KARASAR, Niyazi. “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, 2. Baskı, Taş Kitapçılık Ltd. Şti., Ankara, 1984.
- TEKİN, Halil. “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme”, 6.Baskı, Yargı Yayınları, Ankara, 1991.
- Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Giriş Yetenek Sınavı Kılavuz Kitapçığı, Bursa, 2001.